

Cititorul de carte si provocarile tranzitiei

Dupa anul 1989 institutiile de cultura din Romania, inclusiv bibliotecile publice, au trebuit sa se adapteze, din mers, standardelor unui nou sistem socioeconomic, situatie fara precedent cu multe necunoscute inca.

In fata bibliotecilor au aparut numeroase probleme, determinate de schimbarea unor coordonate de activitate, care, la un moment dat, pareau imuabile si care atingeau atat managementul institutiei, cat si relatiile bibliotecii publice vazute ca organizatie, cu mediu sau intern si extern. Vom face referire numai la cateva:

- democratizarea totala a accesului la informatie a dus la aparitia unor noi interese de lectura, foarte diversificate;

- dezvoltarea sistemului de invatamant, aparitia invatamantului privat au dus la presiuni culturale in crestere, bibliotecile publice fiind nevoite sa-si diversifice serviciile rapid, pentru a putea satisface, informational, utilizatori din ce in ce mai specializati;

- vechile paradigme s-au schimbat: "relatia cititor-lectura" a fost inlocuita cu relatia "utilizator-informatie", subliniindu-se astfel accentul pus pe informatie, aceasta intr-un context computerizat, care pune in discutie continutul profesiei de bibliotecar; deasemenea, tot mai mult, titulatura de "biblioteca publica de stat" este inlocuita cu aceea de "biblioteca publica comunitara", punandu-se astfel accent pe functia esentiala a unei biblioteci publice, aceea de centru informational si educational pentru comunitatea in care activeaza. In ultima instanta, am asistat la realizarea cel putin formal, a unei relatii de putere, administratia publica locala asumandu-si reponsabilitatea, in primul rand financiara, de a face sa functioneze eficient un sistem cultural aflat in dificultate;

- mediul extern biblioteci a actionat de multe ori ostil, datorita factorului economic imprevizibil si nestructurat. De exemplu: aparitia sectorului privat in domeniul productiei de carte (edituri, tipografii, societati de difuzare) a insemnat, datorita "supraproductiei" editoriale, pierderea, de catre bibliotecile publice, a controlului asupra aparitiilor editoriale, acest lucru repercutandu-se si negativ asupra politicii de completare a colectiilor; preturile cartilor au crescut continuu, alocatiile bugetare ale bibliotecilor publice nefiind corelate cu aceasta crestere exponentiala; rezultatul: in biblioteci intra din ce in ce mai putina carte (in anul 1994, Romania cumpara pentru biblioteci o carte la 22 locuitori si ocupa ultimul loc in Europa); lipsa unei legislatii specifice a grevat, uneori grav, activitatea bibliotecilor publice, precum si statutul bibliotecarului in societate (Legea bibliotecilor avea sa fie promulgata de abia in anul 2002 si a suscitad, deja, pe buna dreptate, discutii aprinse intre profesionisti bibliotecii); salarizarea bibliotecarilor, a specialistilor din biblioteca a continuat sa fie scazuta, nemotivat, ceea ce a dus la plecarea din acest domeniu a unor oameni de mare valoare, fenomen cu repercusiuni negative asupra activitatii si dezvoltarii bibliotecilor publice ca institutii de cultura reprezentative;

- orientarea bibliotecilor publice din Romania catre sistemul omolog european necesita racordarea la el, dar si indeplinirea unor elemente privind dotarea, informatizarea, precum si functionarea unei asociatii care sa cuprinda bibliotecile publice ca institutii, precum si profesionistii care activau in aceste institutii. Astfel a aparut ANBBPR-ul care, de-a lungul celor cativa ani de activitate, a actionat tocmai in sensul racodarii la organizatiile europene de profil. Din pacate, in acest sens, decalajele dintre diferite zone ale tarii se mentin destul de ridicate

Toate aceste probleme au trebuit abordate si de catre biblioteca Judeteana Arges, lucrurile complicandu-se in anul 1993, an in care sediul in care functiona a fost atribuit Curtii de Apel, care deservea judetele Arges si Valcea. Ca urmare a acestei hotararii, s-a trecut la realizarea unui nou local de biblioteca, inaugurat oficial la 8 martie 2003. In toata aceasta perioada, biblioteca a continuat sa activeze in vechiul sediu, in conditii destul de grele, reusind insa rezultate semnificative.

In acest sens cateva date si corelatii statistice consideram ca sunt de interes. Astfel, la 31 decembrie 1989, patrimoniul bibliotecii insuma 321.926 unitati de biblioteca, iar biblioteca inscria peste 15.000 cititori. La nivelul anului 1989, achizitia de carte a insumat 12032 noi volume. Dintre acestea 5111 volume, adica 42,5% erau de resortul beletristici. Aceste volume au costat, la nivelul anului 1989, 223.718 lei. Este stiut faptul ca, pana in anul 1990, sistemul de achizitie, de identificare a paritiilor editoriale anuale putea fi controlat de catre bibliotecile publice pe baza planurilor care se faceau pentru anul urmator – pe baza ofertelor editurilor de stat.

Incepand cu anul 1990, sistemul acesta a devenit haotic, foarte multe edituri particulare nefacandu-si publice ofertele. Aceste fenomene s-a cumulat cu cresterea continua a preturilor la carte. Cu toate aceste dificultati, Biblioteca Judeteana Arges a reusit in perioada 1990-1997 o medie anuala de aproximativ 10000 volume achizitionate. O comparatie semnificativa: daca in anul 1990 cele 8146 de volume achizitionate au costat 242.287 de lei, in anul 1997, cele 10366 de volume achizitionate au costat 166.226.649 lei.

Perioada care a urmat, 1998-2002, datorita problemelor financiare, dar si implicari in construirea noului sediu al bibliotecii (care va costa in final aproximativ 43 miliarde lei), numarul unitatilor de biblioteca achizitionate v-a scadea, media anuala fiind de aproximativ de volume. In toata aceasta perioada trebuie luate in considerare si donatiile de care biblioteca a beneficiat rezultand de aici faptul ca eforturile financiare ale Consiliului Judetean Arges au fost degrevate de anumite sume, destul de consistente. Cu toate aceste dificultati, patrimoniul real al Bibliotecii Judetene Arges era la 31 decembrie 2002 de 400.898 de unitati de biblioteca.

Este evident faptul ca bibliotecile publice din Romania nu au putut cumpara in acesti ani de tranzitie tot ce ar fi fost necesar, reglementarile legilor bibliotecilor in acest domeniu ramand un deziderat (art. 40, alin.12 mentiona: “cresterea anuala a colectiilor din bibliotecile finantate din fonduri publice treb sa fie de minim 25 de documente specifice la 1000 locuitori”). In opinia noastra, ceea ce a contat foarte mult in aceasta etapa a fost valoarea patrimoniul bibliotecilor, precum si managementul, care a reusit sa puna in circulatie fondul de documente specifice existent. Aceste lucru s-a intamplat si la nivelul Bibliotecii Judetene Arges care a reusit sa ajunga, pe parcursul anului 2001 la 22.000 utilizatori inscriși, care au imprumutat 370.299 de documente specifice de biblioteca. Cresterea este impresionanta daca amintim faptul ca de exemplu, in anul 1994, biblioteca inscria 12.188 de utilizatori si imprumuta 355.374 de documente specifice de biblioteca. Ceea ce este si mai important este faptul ca indicele de circulatie a fondului s-a apropiat de 1, ceea ce denota atat valoarea lui, determinata de racordarea eficienta la cererea de informatie, cat si existenta unei strategii care a dus la tragerea de noi utilizatori, pe baza unei politici de completare a fondurilor realiste.

Structura socioprofesionala a celor de 22.000 de utilizatori inscriși in anul 2001 (in anul 2002 biblioteca a functionat pana la 1 august, fiind apoi inchisa pentru

operatiunea de mutare in noul sediu) ne arata ca procentele cele mai mari apartin elevilor si studentilor 46,9%, respectiv 25,3% din totalul utilizatorilor inscrisi. acestia sunt urmati de utilizatori cu profesii intelectuale (6,9%). Aceasta situatie credem ca se datoreste faptului ca, in special in municipiul Pitesti a crescut, datorita liberalizarii invatamantului, numarul de studenti (peste 20000), ceea ce a determinat o mai mare frecventa a bibliotecii de catre aceasta categorie socio-profesionala, in conditiile in care bibliotecile universitare nu s-au putut racorda, foarte rapid, la o "piata" informationala in continua dezvoltare.

Pentru elevi, biblioteca judeteana a insemnat, de multe ori, singura posibilitate de a se informa, in conditiile in care bibliotecile scolare nu pot asigura, nici pe departe, cerintele unie lecturi bazate pe bibliografia scolare.

Anul 2001 a insemnat un "varf" si in ceea ce priveste totalul publicatiilor consultate: 370.299, dintre acestea 32,9% apartinand beletristicii. O crestere spectaculoasa, in perioada 1991-2001, s-a inregistrat in cazul publicatiilor social politice de la 34.487 de publicatii consultate in anul 1991, la 101.882 de publicatii consultate in anul 2001. La fel, in aceeasi perioada, a crescut semnificativ circulatia volumelor in limbi straine, de la 4407 in 1991, la 17.569 in anul 2001. Acest fenomen demonstreaza faptul ca fondul de publicati al bibliotecii a putut face fata schimbarilor majore de la nivelul intregului sistem socioeconomic. De remarcat este si cresterea numarului de ziare si reviste consultate in biblioteca: de la 54.529 in anul 1991, la 157.946 in anul 2001.

O situatie interesanta deriva din analiza raportului dintre numarului publicatiilor imprumutate la domiciliu si cel al publicatiilor consultate in biblioteca. Daca pentru perioada 1991-1998 raportul era net in favoare publicatiilor imprumutate la domiciliu (de exemplu, in anul 1998, 201.298 de publicati era imprumutate la domiciliu si numai 85.503 era consultate in biblioteca), pentru perioada 1989-2001 aceasta diferenta se estompeaza foarte mult - in anult 2001, 190.934 de publicatii erau imprumutate la domiciliu, iar o 179.365 erau consultate la biblioteca. Explicatia aceste situatii deriva din conjunctura economica si din politica de completare a colectiilor folosita de biblioteca noastra: in conditiile in care preturile la carte au crescut permanent, iar fondurile au devenit cu totul insuficiente, s-a preferat achizitionarea unui numar mai mare de titluri, intr-un numar de exemplare mai mic. De aici si cresterea importantei salilor pentru lectura, care pun in valoare depozitul general.

Octavian Mihai Sachelarie

Material publicat in "Cultura: Revista de opinii si informatii culturale",
Pitesti, Anul V, nr. 1-4(15-18), decembrie 2003